

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

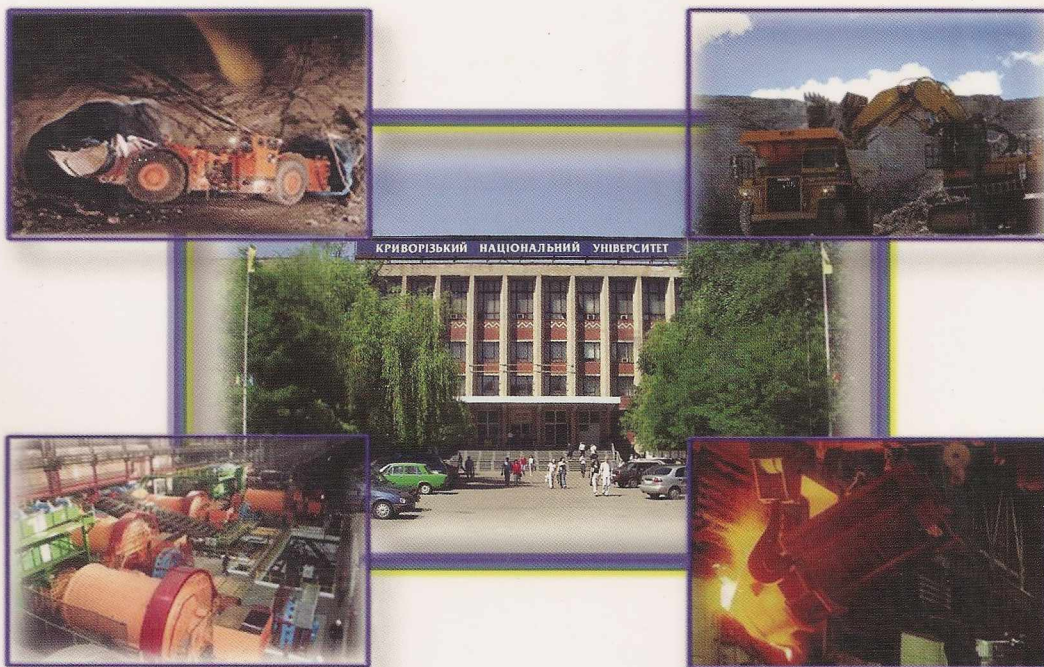
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Т о м 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 37(09)(477.7)

А. В. ТАРАСОВ,

канд. істор. наук, доцент

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИЧИНИ ЗРОСТАННЯ ОПОЗИЦІЙНИХ НАСТРОЇВ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ (60-80-ТІ РР. ХІХ СТ.)

Однією зі знакових подій суспільно-політичного життя Наддніпрянської України у другій половині ХІХ ст. стало активне залучення до нього учнівської молоді. Водночас, негативне ставлення російського уряду до будь-яких проявів молоді поза концепцію «вірнопідданства», супроводжувався посиленням опозиційних настроїв серед молоді.

Відповідна позиція знайшла своє відображення і в історіографії імперського періоду. Причини протестних настроїв пов'язували передовсім з негативними рисами самої молоді. Так, на думку А. О. Ісаєва протестні настрої серед учнівства виходили від «...любові до неробства середньоросійської людини усіх суспільних верств» [1]. Подальший розгляд проблеми якісно змінив підходи до визначення опозиційності серед учнівства. На сьогодні, історіографія проблеми представлена доволі широким колом наукових досліджень. Разом з тим, серед решти невіршених проблем стоїть також і питання систематизації причин зростання опозиційних настроїв в молодіжному середовищі, зокрема й учнівському.

Реформування різних сфер життя Російської імперії другої половини ХІХ ст. позначилось і на освітній галузі. Реформаційні кроки 1860-х змінились низкою контрреформаційних заходів у 1870-80-х рр. Саме тому, серед причин появи опозиційних настроїв в середовищі учнівства слід назвати, передусім, невіршеність різноманітних шкільних проблем. Намагаючись протистояти політичним впливам на молодь, уряд продукував чисельні обмежувальні заходи: від заборони певної літератури до, наприклад, оголошення «про невипуск в 1879 р. вихованців, що завершили курс реальних училищ [1, с. 68-69]». Однією з відповідей на такі проблеми стало заснування учнями гуртків «самоосвіти» та «саморозвитку», в діяльності яких чільне місце посідало питання вивчення літератури зі списку забороненої. Враховуючи психологічні особливості молодого покоління, такі заборони інколи створювали додаткові мотиви до вивчення означеної літератури.

З іншого боку, активне поширення суспільно-політичних рухів в Російській імперії досить часто надавало такій діяльності політичного характеру. За посередництва діячів народовольського певна частина молоді активно сприймала вже політичні ідеї.

Невіршеність національного питання в Російській імперії призводила до появи опозиційних настроїв в середовищі українців, євреїв, поляків. Так, наприклад, за допомоги українофілів учнівства молодь Наддніпрянської України активно включалась до українського національного руху. Аналогічна ситуація стосується й польського визвольного руху. Велика кількість в опозиційному русі учнів-євреїв яскраво уособлювала в собі той протестний настрій, що існував серед єврейства. Ставлення царської влади до освіти євреїв та єврейства взагалі підштовхувало молодих людей до пошуку справедливості саме в опозиційному русі.

Таким чином, серед головних причин зростання опозиційності в учнівському середовищі Наддніпрянської України слід виділити наступне: 1. невіршеність проблем у сфері середньої освіти; 2. активна діяльність політичних організацій, зокрема «Народної волі», що знаходила в молодіжному середовищі надійне джерело поповнення власних рядів; 3. активний розвиток українського та польського національних рухів, невіршеність єврейського питання в Російській імперії.

Література

1. Исаев А. А. Забастовки учащихся / Андрей Алексеевич Исаев. – СПб. : Книжный магазин А. Ф. Цинзерлинга, бывший Мелье и К°, 1912. – 32 с.

2. Ткаченко П. С. Учащаяся молодежь в революционном движении 60–70-х гг. ХІХ в. / П. С. Ткаченко. – М. : Мысль, 1978. – 245 с.

Рукопис подано до редакції